

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu postea în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străintate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 71.

Sibiu, 2/14 Septembrie 1878.

Anulu I.

Legea electorală — monopolu alu Aristocrației.

(Urmare și fine.)

III. Diferența în calificatiunea alegatorilor este satir'a cea mai amara și mai scandalosă. Eca cum. După conscriptiunea dela finea anului 1869 numerulu alegatorilor din comitate feudali, din cele 2 districte romanesci și din scaunele secuiesci (asia dara fora sasime și romanime din fundulu regiu și fora cetati și orasie) a fostu 81464. Din această cifra 70770 alegatori sunt nobili, boieri feudali privilegiați și numai 10694 sunt nenobili, adeca abia $\frac{1}{7}$ parte din toti alegatorii. Toti nobilii se bucura, precum se scie, de votu personale, adeca de sufragiu universal. Din contra, nenobilii sunt ferecati prin censulu de 8 fl. 40 cr., care, adaogendui-se darea capului și aruncurile, cresce în realitate la 18 fl. până 20 fl. v. a. Această stare a lucrurilor a remasu și în legea modificata: Censulu, privilegiulu.

În a. 1848 s'au emancipatu în Transilvani'a 173781 de familii până atunci iobagite, robite, cu proprietate de 2 milioane 144574 jugere (pogóne) de câte 1600 stanj. □, cultivabili, la care li s'au mai adaosu partile cuvenite lor din paduri și din locurile de pasiune. Impartitu acelu teritoriu desrobite, între familiile desrobite, s'aru veni pe una câte 11 jugere.

Ací este locul a trage și una mică paralela cu Ungari'a. În acea țiera, aprópe de 4 ori mai mare cá a noastră, sunt totu după conscriptiunea din 1869, numai 94243 de alegatori nobili feudali. Totu în Ungari'a, fiecare locuitoriu ce possede unu asia numitu patrariu ($\frac{1}{4}$) de sesiune, adeca celu multu $7\frac{1}{2}$ pogóne, este alegatoru. Déca această chíaie s'ar fi adoptatu și în Transilvani'a, de pre fostulu seu teritoriu feudale ar esi celu mai pucinu 65 de mii alegatori. Acestia inse chiaru și atunci s'aru simți fórté asupriti de cátra mii de nobili proletari și de secuii privilegiați, carii nu dispunu nici de câte 2—3 jugere; aru avea prin urmare dreptu cá se pretinda si ei introducerea sufragiului universale. Astadi cum stámu, unu ardelénu trebuie se aiba 30 până în 40 de jugere, cá se póta fi alegatoriu. Dn. Hossu ilustra si acestu adeveru cu cifre autentice, din care noi transcriemu aci numai acestea: Fisculu computa în Transilvani'a venitul curatu în terminu midiulociu cu 2 fl. 22 cr. dela agru de semenatu, éra dela fenatiu câte 3 fl. 37 cr. Asia dara: celu ce possede 24 jugere aratura și 6 fenatiu, are venitu netto 78 fl. 30 cr., dela care inse nu esu 8 fl. 40 cr. cu 10% fonsiera. Se punemu inse fonsier'a la 16%, cum si este în realitate, apoi si în acestu casu ardelénu facia cu ungrénulu remane asupritu.

S'a disu fórté desu si se repete neincetatu, cá în Transilvani'a cea mai mare parte a proprietatilor de pamentu se afla în manile aristocrației feudale. Nu este adeveratu; datele statistice oficiali arata tocma contrariulu. În Transilvani'a sunt 3 milioane 783969 jugere de pamentu cultivabile, care éca cum se afla impartitu:

In Sasime cu districtulu Nasaudu	710000 jug.
In cele 18 cetati și orasie	60000 „
Asia remanu în comitatele și districtele feudali cu Secuimea	3013969 „
Din acestea au nobilii feudali	869395 „

Asia restulu de 2144574 jug. este în proprietatea poporatiunei rurale; prin urmare aristocrația possede cu 1275179 jugere mai pucinu decâtu poporulu cultivatoriu; ea inse totu scóte cu 60076 alegatori mai multi decâtu poporulu. Această anomalia dn. Hossu o numesce privilegiu rusinatoriu (megszégyenítő előjogot) cu atátu mai virtosu, cá din 413 deputati nu s'au aflatu nici-uniculu, care se fia cerutu stergerea lui. Urmarea e, cá de es. în cutare comuna se afla 600 de alegatori „nemesi“, dintre cari inse numai 4 insi platescu preste 8 fl. contrib. directa. În alt'a din 160 nemesi numai 9 insi dau câte 8 fl. ceilalti abia câte 4 fl.; dara deputatu alegu toti. Din contra, sunt destule

comune rurale locuite de nenobili, care possedu câte 2000 jugere teritoriu cultivatu, și totusi abia au câte 6 alegatori. Această anomalia dn. Hossu nu o mai afla în tota lumea.

Ni se mai rodu urechile, cá poporulu romanescu a participatu și asta-data la alegeri. Ilustrulu nostru activistu anticipase si acea obiectiune cu tabell'a urmatória, din care se vede curatu, cá poporulu romanescu tocma se si vrea, nu póte participa la alegerile dietali.

Cele trei categorii de alegatori.

In jurisdicțiunile:	Nobili	Cu censu de 8 fl. 40 cr.	Representanti de ai comunelor
1 Albei inferioare	1861	1385	324
2 Solnocului	5255	590	260
3 Dobâcei	2595	717	213
4 Albei super.	597	208	121
5 Hunedórei	3737	392	446
6 Clusiulu	2454	1050	303
7 Cetatiei de B.	965	780	189
8 Turdei	3196	1392	259
9 Fagarasiului	2989	329	123
10 Ariesiului	2755	40	30
11 Ciucului	12849	100	57
12 Trei-Scaunelor	9604	311	153
13 Murasiului	9671	240	127
14 Odorheiului	12208	43	119

Adeca: 70736 alegatori nobili fora censu; 7577 alegatori nenobili cu censu de 8 fl. 40 cr. si 2754 alegatori reprezentanti ai comunelor.

Stá nespusu de reu ómeniloru seriosi a'si inchide ochii de inaintea adeverului luminatu. Unde este aci representata Transilvani'a? Dara unde este reprezentatu anume poporulu romanescu de 1 milionu 300 de mii? Prin „nemesi?“ Niciddecum. Scóte din sum'a de 70736 nemesi pe magiaro-secui din cele 5 scaune, în numeru de 47087; mai remanu pentru intréga poporatiune din comitatele feudali numai 22649 alegatori nobili. Imparti apoi pe acestia între cele doue elemente, romanu și magiaru pin acelea comitate. Las' cá nobilii se representa numai ei pe sine personalu, éra nu pe poporu, nici pe natiunea noastră, dara apoi vedeti cá din 300 de mii locuitori magiaro-secui ese preste indoitu numeru de privilegiați, cá din comitate si din districtele romanesci. Déca privilegiatii si mai alesu diecile de mii privilegiați proletari nu potu representa țiera cine o representa óre? Nu cumva veti afirma, cá de es. 213459 locuitori ai comit. Albei inf. sunt reprezentati prin 1385 + 324 alegatori cu censu; s'eu 87000 loc. ai distr. Fagarasiu prin 329 + 123? Această satira se póte continua preste tóte jurisdicțiunile Transilvaniei. Din această cauza dn. Hossu afirma susu si tare, cá Transilvani'a nu este representata în diet'a Ungariei si cá aici nobilimea are dreptulu electoralu de monopolu alu seu, pe care l'a escamotatu; dara apoi totu aristocrația pretinde, cá poporulu se capituledie, se i se inchine, se o recunósca de reprezentanta a sa.

Omeni superficiali s'au dedatu a ne mai canta mereu, cá aristocrația transilvana platesce cea mai mare contributiune directa la statu. Această este érași unu altu neadeveru. Sum'a totale a contributiunei de pamentu (fonsier'a) ce ese din Transilvani'a, este pe anu: 1316147 fl. v. a. Din această suma pe fundulu regiu (Sasime) si pe distr. Nasaudu, pe unde nu sunt nobili, se vinu 262087 fl.; pe cele 18 cetati si orasiele din comitate si Secuime 54810 fl.; class'a intréga a nobilime platesce numai 310134 fl., éra poporulu cultivatoriu neprivilégiatu dá 689116 fl. dare de pamentu, adeca cu 378982 fl. mai multu decâtu nobilimea. Prin urmare poporulu merita si din această cauza a fi representatu cu totulu altumentrea în corpulu legislativu.

On, dn. Iosifu Hossu a uitatu ací a memora celu pucinu cá prin fuga, inca si celelalte milioane de impositu, câte se storcu din sudórea poporului, precum si cumplit'a contributiune de sange la doue armate.

Partea a dou'a din memorialulu dlui Hossu se ocupa cu proiecte positive pentru una lege electoralu noua, preste care inse diet'a trecuse la ordinea dilei, cá si preste partea prima. Noi de vomu mai avea viétia, o vomu examina la alta ocaziune în nexu cu legea modificata. Aci inchiamu escerptele nóstre din memorialu resumandu după insusi auctorulu seu asia: Déca acea lege este satir'a egalitatii de drepturi; déca ea este rusine de nesuferitu; déca ea a inpinsu cu totu dreptulu pe romani în passivitate (pag. 4); déca fiindu artificiosá, produce prepusu, amaratiune si ura (féltekenység, keserűség és gyűlölet); déca ea lovesce dreptu în uniune; déca în fine, Transilvani'a nu póte fi representata prin această lege la diet'a Ungariei: atunci nu are nimeni dreptu se céra dela noi umilire si capitulare; éra candu ministerialulu „Hon“ (Nr. 197) declara pe romani de conspiratori si rebelli, noi avem dreptulu se'i plesnimu lui si compliciloru sei conspiratiunea si rebelliunea în ochi.

Institutele noastre de invetiamentu superioru.

(Urmare și fine.)

Nu e deajunsu afirmatiunea pessimistoru preocupati de idei mari si estravagante nerealisabile: cá n'am progresatu de locu si nici nu progresamu de locu, fiindu-cá astadi nu mai suntemu marginiti în dreptulu nostru de a ne face posibilu educatiunea si cultur'a nationala a sucescintiei nóstre, nu mai suntemu lipsiti de midiulóce asia precum eram odinióra, ca se stamu cu mani incrucisiate si se ne uitamu la alte natiuni cum progreséza în desvoltarea culturai si civilizatiunei pe întrecute.

A desconsiderá luptele acelor'a, carii au plivitu si stirpitu buruenele si spinii de pe pamentulu nefructiferu si din acél'a au facutu unu terenu productivu de desvoltarea educatiunei si culturai nationale, — este mai usioru acelor'a, cari venindu mai apoi — ca în urm'a celoru ce au plivitu se samene pamentulu avendu cu ce — lu samená; totdeun'a amu auditu din gur'a betraniloru nostri si amu invetiatu si în scóla doctrin'a: „ca totu inceputulu la ori-ce lucrare este mai greu.“ Cine nu scie si nu a esperiatu această axióma necontestabila în viétia practica si la tóte întreprinderile afaceriloru de ori ce natura?

Sunt unii dintre ai nostri, cari veniti nu de multu la noi, nu tienu contu de evenimentele trecutului; nu cauta se afle: ce a fostu cu potintia, ce a fostu permis a se face si ce s'a si facutu în dilele nacazuriloru nóstre din trecutu!?

Fiindu-cá numai fugitivu le-am atinsu mai susu cele patite în trecutu, până la anulu 1864 este neaperatu de lipsa se ilustramu ér' numai incatu-va si cele de atunci incóce.

Îndata după despartirea ierarhica a romaniloru de catra serbi, primulu pasu catra progresu se facu prin introducerea literelor strabune în locul cirileloru slavone în manualele de studii teologice-pedagogice. Elevii primiti în teologia s'eu preparandia erau binisioru deprinsi în scrierea cu litere si se perfectionau în decursulu frecventarii în cunoscinti'a ortografiei si gramaticii limbei materne cu litere latine asia, incatu cea mai mare parte dintre aceia după absolvirea studiiloru teologice-pedagogice, până un'a alt'a devenira aplicati în posturi de notari comunali, facendu cele mai bune si folositoare servicii statului si poporului.

Meritulu si recunoscinti'a pentru acestu progresu alu literaturii nóstre în cele bisericesti si scolare compete numai profesoriloru de atunci, zelosi si interesati de sublim'a loru chiamare; de órece ei au aspiratu mai multu a introduce reforme, a elaborá maquale de studii noue amesurate rece-rintieloru tempului modernu. Acelea studii si astadi se propunu eleviloru din institutul teologicu-pedagogicu alu diecesei aradane.

Cu reinfintiarea episcopiei Caransebesiului, Pré-Santi'a Sa parintele episcopu Ioanu Popasu, a creatu indata institutul teologicu, a chiamatu si aplicatu de profesori pre cei mai cuali-

ficati dintre preoti; éra într'acea avendu in parintésca vedere necesitatea de acuisitiuni nóue pentru corpulu profesoral, adeca de individi speciali academici pentru chiamarea de profesori, a cautatu se afle tineri talentati ori de unde spre ai tramite ca stipendisti ai sei pe spesele proprii la unisersitati se studieze sciintie mai multe si absolvindule cu succesu, se-i aplice de profesori binepregatiti si cualificati la institutul teologicu alu eparchiei sale.

De acesti stipendisti au avutu in totu anulu câte 2—3 dintre cari astadi sunt si aplicati de profesori la institutu. Apoi avendu parintele episcopu in vedere si acea impregiurare: cà in eparchi'a Caransebesului nu este si institutu pedagogicu, la infintiatu si pe acesta in anulu 1875/6 la organisatu conformu recerintieloru legei de instructiune publica, aplicandu de profesori pe stipendiatii sei, tineri cari au studiatu cu succesu sciintiele pedagogice-filosofice la unisersitati.

Nu asia inse este in eparchi'a Aradului! Cei ce facéu planuri si propuneri ideale mari in primulu sinodu eparchialu dela anulu 1870, ca se se infintieze sub nume de „scóla mare“ unu institutu grandiosu de invetiamentu superioru, care se cuprinda tóte ramurile de sciintie si anume: scóle reale, gimnasiu inferioru si superioru facultate juridica, filosofica, teologica si pedagogica, cei ce pretindéu la aceste profesori numai cu cualificatiune superióra dela facultatile academice si unisersitati, — aceia asia credu astadi: cà e de ajunsu, déca avemu numai unu edificiu mare pomposu, care costa multi bani si se asémena unei fortaretie fara armatura si proviantu, — unui omu gigante si frumosu la esterioru, dara fara spiritu interioru!

Educatiunea si cultur'a mai inalta nu o aflamu mai multu numai in familiile din castelurile aristocratice ingamfate, ba aflamu acolo chiaru contrariulu provenitoriu din abundanti'a desfranatória si demoralisatória; vedemu astadi tineri crescuti de parinti sermani, modesti si luptanduse cu neajunsuri materiale, cari sunt modeluri de educatiune si cultura, suntu esemple de sciintie mai inalte.

Betranii nostri aru inviá din mórte déca aru poté se - si véda stranepotii; ér mamele acestor'a sunt maretie si mandre de productulu si meritulu ce-lu au numai ele in respectulu educatiunei bune a fiiloru lor; cà-ci barbati nostri inteligenti si eruditi, dignitari inalti, nu toti sunt sucrescintia familiiloru aristocrate din casteluri, ci cei mai multi de ai poporulu agronomu. Mam'a cea buna se cunósce de dupa baetii sei, intocmai cum se cunoscú acesti'a de pe mama. Déca copii sunt buni, este proba ca sunt fericiti a avé mama crescatóre buna, déca nu, de locu se vede contrariulu dupa esterioru si interioru, la prim'a infatisiare si graire a copilulu.

Este deci necontestabilu adeveru: cà bas'a culturei intelectuale a sucrescintiei nóstre, este si depinde fórte multu dela educatiunea ce o capeta copilulu in cas'a parintiloru — dela mam'a morala si religiósá.

Vine acum negresitu sub intrebare: ce se edifica pe fundamentulu educatiunei, desvólta - se copilulu si in cultur'a spirituala, intelectuala deodata precum se desvólta in etate, in corpu si putere fisica? Copilulu bine educatu in cas'a parintiloru, ajunsu la etatea de a ambla la scóla sub a caruia ingrigire si pe a caruia mani vine? Pe ale invetiatoriulu pàna la unu tempu, mai apoi in etate de 8—9 ani trece pe man'a profesoriloru si totu asia succesive din anu in anu inaintandu in etate, progreséza si in desvoltarea culturei si a sciintiei pàna se trediesce deodata omu, barbatu maturu, cetatianu alu statului, fiu alu patriei si natiunei sale ocupandu positiunea carei'a sa adoperatu.

Déca copilulu de micu a avutu parinti buni morali care i-au datu crescere buna, atunci si invetiatoriulu dela scóla elementara si profesorulu dela gimnasiu, academia si unisersitate, usioru i este a isi implini chiamarea sublima. Inse si invetiatoriulu si mai vertosu profesorulu dela institutele de invetiamentu superioru cum trebuie se fia? La tóta intemplantarea bine educatu de micu - micuti, desvoltatu in cultura si perfectionatu in sciintie ca june moralu, pàna candu devine de sine-statoriu se isi ocupe positiunea chiamarii sale in viétia practica.

Lipsindu aceste calitati principale la unu profesorulu de institutu, tóte cele-lalte sunt secundare fara de nici unu folosu. Ori catu de bine se fia crescutu copilulu in cas'a parintiloru, indata ce ajunge pe man'a unui invetiatoriu necualificatu si nedemnu de chiamarea sa, se strica si devenindu in cutare institutu superioru cu profesori slabi se ruinéza cu totul si pentru tóta viétia sa.

Dixi.

Dona autografe imperiale.

„Wiener Zeitung“ publica urmatórele autografe imperatesci adresate ministrului presiedinte alu Austriei:

Iubite principe Auersperg! Fatia cu evenemintele militare din Bosni'a si Hertiegovin'a intréga poporatiune, condusa de simtiulu traditionalu patrioticu, manifestéza cele mai calduróse simpathii pentru trupele nóstre, care se lupta cu atata bravura si devotamentu si pentru succesele loru stralucite. Interesulu patrioticu alu poporatiunei se documentéza cu deosebire in ajutoriulu ce li se da ostasiloru raniti. Iau acésta la cunosciintia cu mare satisfactiune si dau espresione viue dorintie, cá spiriginulu caldurosu, ce l'a datu poporatiunea pàna acuma reuniuniloru patriotice de ajutorire existente, se'lu dea si de aci incolo in aceeași mare mesura, care corespunde simpathiei patriotice a tuturoru pentru suferintiele celoru ce au fostu raniti in implinirea cea mai fidela a datorintiei lor.

Insarcinandu-te a aduce acésta la cunosciintia tuturoru, te provocu totodata a da sprijinulu celu mai puternicu reuniuniloru patriotice pentru ajutorirea ranitiloru si a te ingriji cu deosebire pentru durabil'a si folositórea conlucrare a acestoru reuniuni.

Schönbrunn, 31 Augustu 1878.

Franciscu Iosifu.

Iubite principe Auersperg! Petrunsa de caldurosulu interesu si de ingrigire pentru binele ostasiloru nostri raniti in luptele glorióse din Bosni'a si Hertiegovin'a sunt convinsu, ca in tóte cercurile dameloru voiu intempina dorinti'a patriotica de reala manifestare a acelorasi simpathii; incatu recomandu „reuniuniloru patriotice pentru ajutorirea ranitiloru“ a caroru activitate plina de merite o urmarescu cu unu simtiu de sincera multiamire, ca se infintie die reuniuni femeesci, care se stea in legatura cu ele, dorescu viu, ca simtiulu blandu si umanitaru in totdeauna probatu alu femeiloru se reusiésca a crea asemeni reuniuni de dame in numeru catu de mare. Mi - va servi spre mare multiamire, a dá deplina mea ingrigire si a sprigini catu se póte de multu crearea si desvoltarea de asemeni reuniuni patriotice de dame. Acésta se o aduceti la cunosciintia publica si se luati initiativele ce vi se pare, ca mai sunt de lipsa.

Ischl, 3 Septembrie 1878.

Elisabet'a.

Majestatile Loru adresara doue bilete autografe in acelasiu intielesu si catra ministrulu - presiedinte alu Ungariei d. C. Tisza.

Apelu.

In necazulu tuturoru incercariloru ale diplomatiei de a restabili pacea generala, sórtea totusi a decisu, ca Austro-Ungari'a se nu fia crutiata de resbelulu omoritoru de barbati, cu tóte consecintiele sale funeste.

Mii din fii patriei nóstre suferu, se lupta si cadu pe pamentu ostilu si parinti, socii si copii orfani deplangu pierderea nutritoriloru lor si intre lacramile fierbinti pentru acésta pierdere durerósa miseri'a materiala in care au remasu, amesteca inca picaturi si mai amare.

In estinsulu imperiu se incórda tóte poterile pentru de a usca acele lacrami, si a inblandi nefericirea. Mani diligente sunt ocupate cu usurarea sórtei celoru raniti si cu ajutorarea familiiloru ostasiloru dusi la lupta si a celoru remasi in urma celoru caduti.

Si la noi s'au inceputu acésta lucrare umanitara si a o promova este chiamarea nóstra a femeiloru dela care nu ne este permisu a ne dispensa.

Avendu firma credintia, ca femeile din Sibiu nu voru refusa conlucrarea lor, s'au infintiatu unu comitetu de dame, care va aduna ofrandele pióse.

Tramisele misericordiei voru merge din casa in casa si voru provoca pe consurorile lor se participe si ele cu ori catu de pucinu.

In prima linie activitatea comitetulu va fi indreptata si se va estinde la colectarea acelorobiecte, care sunt mai urgente pe campulu de resbelu. Acestea sunt: comprese, premenele, incaltiaminte, ortunu, tigari, victuale si beuturi; dara ori ce ofrande in bani inca voru fi permise cu multiamire si intrebuintiati séu pentru ostasi séu pentru familiile lor.

Luni in 16 Septembrie, se va incepe cu adunarea ofrandeloru, pàna atunci deci femeile din Sibiu se stea gata cu ele fia ori catu de neinseminate, pentru ca se le depuna pe altariulu patriei si alu umanitatii.

Compatimirea nobila si caldurósa sunt virtutile

secului nostru. Pentru aceea nici nu ne indoimu ca femeile si fetele Sibiiului voru participa de buna voia la acésta opera de caritate. O economie impusa la vatr'a familiara va inlesni sacrificiulu adusu si recunosciintia celoru lipsiti si propria consciintia voru fi satisfactiunea braveloru donatóre.

Sibiu, 8 Septembrie, 1878.

Maria Arz d. Straussenburg. Regina Bayer. Iosefina Bielz. Caliopei Boiu. Berthá Borosnyai. Iosefina Czekelius. Sofia Fabritius. Iulia Fúlep. Rosa Ianosi. Camila Jikeli. Maria Cosma. Luisa Krasser. Carolina Lindner. Iudita Maccelariu. Ana Moga. Regina Mőferdt. Henrieta Müller. Iohana Schreiber. Iulia Schuster. Hermina Senor. Hermina Sentz. Minna Simonis. Matilda Tamásy. Wilhelmina Teutsch. Ludovica Tűzkővy. Lina Wächter.

Intrebari respectuóse.

Candu cu ocaziunea resbelulu russo-romano-turcu, care au costatu atátea victime, lacrami si dureri, se aflara indemnati prin simtiulu de caritate si umanitate si romanii de dincóce de Carpati a da ajutoriu dupa potintia ostasiloru romani raniti; atuncea apelurile lor au fostu stigmatizate ca tradatóre de patrie, comitetele lor au fostu desfiintiate subtu cuventu, ca sunt totu atátea cuiburi de agitatie daco-romanistice, éra femeia romana au fostu insultata si ultragiata in modulu celu mai infamu, din partea diareloru unguresti, atátu gubernamentale, càtu si opositionale. Atuncea romaniloru li s'au probatu prin paragrafiu legiloru existente, ca intreprinderea si procederea lor este nelegala, periculósa si prin urmare nu se póte incuviintia.

Acuma mai bine de o luna de dile, curge sangele propriiloru nostrii frati si fii ai acestei patrie pe cruntulu campu de resbelu din Bosni'a si Hertiegovin'a. In tóte provincie estinsei monarhii s'au infintiatu si organisatu asociatiuni, reuniuni si comitete alu caroru scopu este ajutorarea soldatiloru austro-ungari raniti si a familiiloru celoru caduti pe campulu de onóre. Maiestatile Loru imperatulu si imperatésa si-au esprimat prin autografele, pe care le publicamu si noi in numerulu de astadi alu acestui diariu, satisfactiunea ce o au simtitu vedindu infintianduse si organisanduse acele asociatiuni, reuniuni si comitete de caritate si umanitate si indémna pe tóte popórale acestei monarhii, ca se persevereze in acésta intreprindere dictata de religiune, de amorulu de aprópelui si de civilisatiune.

Fara indoiala, ca acelu apelu alu Maiestatiloru Loru se adreséza si la noi romanii si la femeile romane. Pàna acumu inse, pre càtu suntemu noi informati, din partea romaniloru si a femeiloru romane nu s'au infintiatu nici o asociatiune, nici o reuniune si nici unu comitetu romanescu pentru ajutorarea ostasiloru raniti ai armatei imperiale si a familiiloru celoru caduti. Se fia óre acésta lipsa de patriotismu, indiferentia culpabila ori unu egoismu degradatoru? Nu, nici una din acestea nu ii se póte imputa natiunei romane, care rivaliséza in patriotismu, in generositate si liberalitate cu ori care din natiunile conlocuitoare. Déca in privinti'a acésta romanii inca n'au intreprinsu nemica si déca ei esitésa, apoi caus'a este durerósele esperientie, care le au facutu in anulu trecut. Pentru de a evita ori ce conflicte, va fi deci consultu ca mai inainte de a se intreprinde ceva, se ne informamu la locurile competente, déca ne este si noua romaniloru, ca cetatieni ai acestei monarhii permisu a infintia reuniuni si comitete pentru ajutorarea si alinarea suferintieloru si a miseriei ostasiloru raniti si a familiiloru celoru caduti? Déca publicandu apeluri si umblandu se adunamu ofrande benevole, nu ni se voru intenta procese de tulburare a linistei publice, nu vomu fi tacsati si stigmatizati ca agitatori daco-romanisti si panslavisti si ca conspiratori in contra sigurantie si a integritati statulu austro-ungaru?

Acestea sunt intrebarile pe care si le punu si trebuie se si le puna romanii mai inainte de a intreprinde ceva. Acestea sunt intrebarile pe care trebuie se le adresamu la autoritatile competente pentru ca se nu fimu compromitati si se nu compromitemu o cauza de unu caracteru curatu umanitaru si de caritate din care adversarii nostri au facutu o arma politica in contra natiunei romane. Se asteptamu si se provocamu deci respunsu la intrebarile nóstre respectuóse si apoi se ne punemu pe lucru din respoteri déca elu ne va fi favorabilu si gratiosu. In casulu contraru responsabilitatea nu va cadea asupra natiunei romane, ci asupra

